

بررسی و تعیین خصوصیات فیزیکی و شیمیایی خاکها در ارتباط با جوامع اکولوژی پوشش گیاهی و تهیه نقشه رویشگاهها در قسمتی از حوزه کردکوی مازندران

منوچهر زرین کفش ، خلیل زمانی

مقدمه

خاکهای مناطق جنگلی ایران بعکس خاکهای مناطق غیر جنگلی کمتر مورد تحقیق و شناسایی قرار گرفته است. مطالعاتی که تاکنون انجام گردیده است بیشتر بصورت شناسایی (۴-۲-۱) و با بصورت پایان نامه در ارتباط با تغییرات ارتفاع (توپوسکانس) انجام گرفته است (۷-۶) با در نظر گرفتن مطالعات انجام شده سعی نموده ایم در منطقه کردکوی مازندران پس از تعیین رویشگاههای اکولوژیکی (تعیین جوامع اکولوژیکی و خاکهای مربوطه) نقشه های رویشگاههای جوامع اکولوژیکی گیاهی منطبق به نقشه خاکها و نیز نقشه استعداد خاکها را با کمک رایانه تهیه و ترسیم نمائیم.

مواد و روشها

بررسیهای انجام شده بمنظور رسیدن و اجراء اهداف فوق شامل دو قسمت: بررسیهای صحرایی (میدانی) و تجزیه نمونه های خاک می باشد. در بررسیهای صحرایی با روشهای متداول جامعه شناسی اکولوژیکی، جوامع گیاهی تعیین گردیده است. از نظر خاکشناسی نیز در هر جامعه اکولوژیکی ۴ تا ۵ پروفیل بانضمام چندین نقطه مطالعه مورد بررسی قرار گرفته است. تجزیه های آزمایشگاهی شامل تجزیه های فیزیکی و شیمیایی نمونه های جمع آوری شده از آنها می باشد. مانند، بافت، آهک، pH، ازت، فسفر، پتاس، مواد آلی، کاتیونهای تبادل، ظرفیت تبدلی.

نتایج و بحث

- دراثر مطالعات انجام شده توانسته ایم ۶ جامعه اکولوژیکی گیاهی روی سه رده خاک تشخیص دهیم. که عبارتند از:
- ۱- جامعه انجیلی مرمر (*Parrotia persica*, *Carpinus betulus*)
این جامعه در ارتفاعات پایین دست قرار گرفته است (تعریف جنگل شناسان) یعنی بین ۱۹۰ تا ۴۵۰ متر خاک زیر این جامعه متعلق به رده انپتی سولها (کامبی سولها) می باشد.
 - ۲- جامعه راش + مرمر. (*Fagus orientalis*, *Carpinus betulus*)
خاکهای زیر پوشش جامعه فوق متعلق به رده آلفی سولها (لوسولها) و انتی سولها (لپتوسولها) در ارتفاعات میانی زائد است ۴۵۰ تا ۶۵۰ متر قرار گرفته است.
 - ۳- جامعه اکولوژی رویشگاه راش و کوله خاص (*Fagus orientalis* *Ruscus hyrcanus*)
این رویشگاه در ارتفاعات ۹۰۰ تا ۱۳۰۰ متر قرار گرفته است.
 - ۴- خاکهای زیر پوشش رویشگاه فوق متعلق به رده های آلفی سولها (لوسولها) و انتی سولها (لپتوسولها) می باشند.
 - ۴- جامعه اکولوژی راش منزول (*Fagus orientalis*, *Ilex spinigera*)
این جامعه روی دو رده خاک قرار گرفته است (برحسب درصد شیب)
این دو رده عبارتند از رده آلفی سولها (لوسولها) و انتی سولها. این جامعه در ارتفاعات ۱۳۳ تا ۱۷۵۰ متر قرار گرفته است.
 - ۵- جامعه اکولوژی راش (*Fagus orientalis*)
این رویشگاه در ارتفاعات بین ۱۸۵۰ تا ۲۲۰۰ متر روی خاکهای کم عمق (انتی سولها) قرار گرفته است.
 - ۶- جامعه اکولوژی اوری و کچف. (*Carpinus schuschaensis*, *Quercus marcanthera*)
این رویشگاه در ارتفاعات بالای ۲۲۵۰ متر روی دو رده خاک یعنی آلفی سولها و انتی سولها قرار گرفته است.

شش جامعه گیاهی براساس ارتفاع و شیب روی سه راه خاک قرار گرفته اند. فعالیت بیولوژیکی افقهای سطحی با وجود اسیدی بودن نسبتاً جالب توجه است (۵). با ترسیم نقشه اکولوژیکی جوامع فوق (۱۱-۱۰) سعی نموده ایم همبستگی بین رده خاک و جوامع اکولوژیکی گیاهان را تهیه و ترسیم نمائیم. با در نظر گرفتن مشخصات خاک و پارامترهای محاسبه شده (۸) توان تحمل خاکها را از نقطه نظر تحولات خاک و استعداد آنها را در جهت بهره برداری تعیین نمائیم.

منابع مورد استفاده

- ۱- زرین کفش ، منوچهر ، ۱۳۴۵ ، تحقیق و بررسی خاکهای جنگلی منطقه لاجیم (زیرآب) شماره ۹۲ دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران .
- ۲- زرین کفش ، منوچهر ، ۱۳۴۸ ، بررسی مشخصات فیزیکی و شیمیایی خاکهای جنگلی در قسمتی از مناطق گرگان و اسالم. شماره ۱۷ مجله دانشکده جنگلداری (منابع طبیعی فعلی) دانشگاه تهران .
- ۳- زرین کفش ، منوچهر ، ۱۳۵۰ ، بررسی و تعیین خصوصیات فیزیکی و شیمیایی قسمتی از خاکهای جنگلی منطقه یاسوج (بوی احمدی) در جنگلهای زاگرس.
- ۴- زرین کفش ، منوچهر ، سرمیدان ، فریدون و محمد جعفری ، ۱۳۶۸ ، بررسی ژنز رده بندی قسمتی از خاکهای جنگلی خیرودکنار نوشهر . دفتر مرکزی جهاد کشاورزی دانشگاه تهران.
- ۵- زرین کفش ، منوچهر ، ۱۳۸۰ ، خاکشناسی جنگل ، اثرات متقابل خاک و پوشش گیاهی در اکوسیستمهای جنگلی ، چاپ مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کل کشور. شماره انتشار ۲۹۳-۱۳۸۰ .
- ۶- شیخ الاسلامی ، هادی ، ۱۳۷۰ ، بررسی تأثیر تغییرات ، ارتفاع ، شیب و پوشش گیاهی در قسمتی از خاکهای جنگلی منطقه اسالم توالش ، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران.
- ۷- فیضیان ، محمد ، ۱۳۷۰ ، بررسی و مطالعه مشخصات مورفولوژیکی ، فیزیکی و شیمیایی قسمتی از خاکهای جنگلی منطقه نوزیان خرم آباد لرستان ، پایان نامه کارشناسی ارشد گروه خاکشناسی دانشگاه تهران.
- 8- Bibi , C., 1988. Soil suitability for different Agricultural purposes . Soil. Sci.,27
- 9- Duchaufour , Ph., 2001-Introduction a la science du sol (sol , vegetation , environment) Dunod . Paris .
- 10- Naesset , E., 1996- Geographical information systems in long term forest management and planning with special reference to preservation of biological diversity : review . Forest ecology and management 93(122-138).